

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри
фахових методик та інноваційних
технологій у початковій школі

“ 18 ” серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВВЗ.2.04 МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПИСЬМА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 013 Початкова освіта

(шифр і назва напрямку підготовки/спеціальності)

Освітня програма Початкова освіта

(назва освітньої програми)

Факультет/інститут початкової освіти

(назва факультету/інституту)

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Методика навчання письма» для студентів спеціальності
013 Початкова освіта

Розробник: доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі, канд. пед. наук, доцент Грітченко Тетяна Яківна

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі

Протокол № 1 від «28» серпня 2019 року

Завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі

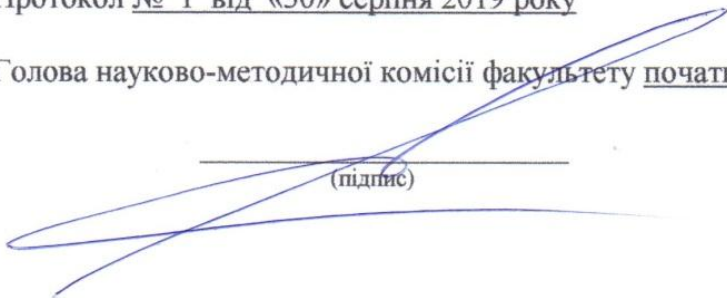

(підпис)

(Комар О. А.)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету початкової освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2019 року

Голова науково-методичної комісії факультету початкової освіти

(підпис)

(Ящук О. М.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни			
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання		
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>01 Освіта</u> (шифр і назва)	Вибіркова			
Модулів – 1	Спеціальність <u>013 Початкова освіта</u> (шифр і назва)			Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2				-	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>Підбір матеріалу на певну літеру (скоромовки, лічилки, чистомовки, вірші, смішинки, казки, предметні малюнки тощо)</u> (назва)				Семестр	
Загальна кількість годин – 120	Освітній ступінь <u>магістр</u>	-	1-й		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –		Лекції			
		-	6 год		
		Семінарські			
		-	6 год		
		Самостійна робота			
		-	108 год		
		Індивідуальні завдання:			
-	-				
Вид контролю:					
-	залік				

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання –

для заочної форми навчання – 10/90

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у студентів навичок каліграфічного письма у зошиті і на класній дошці та озброєння їх теоретичними знаннями і практичними вміннями, необхідними для професійного розв'язування навчально-виховних завдань, що виникають у процесі навчання молодших школярів каліграфії (письма, на етапі навчання грамоти).

Завдання:

- озброїти майбутніх учителів теоретичними знаннями методики навчання каліграфічного письма;

- навчити студентів: правильного, каліграфічного та швидкого письма літер українського алфавіту та арабських цифр; правильно користуватися письмовим приладдям (ручкою, зошитом, крейдою, виробити техніку письма крейдою на класній дошці тощо); визначати поелементну структуру кожної літери українського алфавіту, цифри, пояснювати та показувати послідовність її написання; моделювати структуру та проводити уроки письма добукварного, букварного, післябукварного періодів;

- виправити хиби студентського почерку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

ЗК 7 – здатність спілкуватися державною мовою. Досконало володіти усіма стилями та жанрами усного і писемного мовлення для комунікації з суб'єктами освітнього процесу, з різними соціальними та професійними групами.

ФК 3 – методична. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності в початковій школі; доцільно використовувати у освітньому процесі науково обґрунтовані, традиційні та інноваційні методи, прийоми, засоби навчання/виховання.

ФК 7 – здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. Здійснювати контроль/самоконтроль процесу та оцінювання/самооцінювання результатів діяльності з метою забезпечення їхньої якості.

ФК 9 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Виконувати спеціальні академічні завдання у відповідності до навчальної дисципліни.

Очікувані результати навчання:

ПРН 3. Знати вікові особливості дітей молодшого шкільного віку, засоби підтримки й відновлення їхньої розумової та фізичної працездатності.

ПРН 6. Будувати та практично застосовувати логічно завершену педагогічну систему як сукупність взаємозв'язаних структурних компонентів (мета, зміст, методи, засоби і форми) освітнього процесу щодо реалізації завдань освітньої галузі/виховання.

ПРН 11. Володіти когнітивно-творчими якостями: інтелектуальною активністю, гнучкістю й оригінальністю мислення, інтуїцією, критичністю тощо.

ПРН 23. Бути наполегливим у вирішенні професійних завдань та взятих зобов'язань, нести соціальну, етичну відповідальність за внесок/результати професійної діяльності.

ПРН 24. Здійснювати рефлексію власної професійної діяльності; володіти навичками самоорганізації, саморозвитку з метою підвищення рівня педагогічної майстерності.

3. Мова навчання:

Мова навчання: українська

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Теоретичні аспекти навчання каліграфічного письма

Тема 1. Вступ. Основні вимоги до організації процесу навчання каліграфічного письма в сучасній початковій школі

Предмет, завдання та мета курсу «Методика навчання письма». Зв'язок методики навчання письма з іншими науковими дисциплінами. Умови необхідні для вироблення навичок каліграфічного письма. Санітарно-гігієнічні умови формування навичок каліграфічного письма. Методичні умови формування каліграфічних навичок письма. Техніка письма на класній дошці.

Тема 2. Методи навчання каліграфічного письма. Засоби навчання письма

Основні методи каліграфічного письма. Прописи – основний засіб навчання каліграфічного письма першокласників. Допоміжні навчальні посібники з письма.

Змістовий модуль II. Особливості методики навчання каліграфічного письма першокласників

Тема 3. Формування навичок письма в добукварний період

Мета і завдання добукварного періоду з письма. Підготовка руки дитини до письма. Структура та особливості уроку письма в добукварний період.

Тема 4. Формування навичок письма у букварний та післябукварний періоди навчання грамоти

Букварний період навчання письма: мета, завдання, особливості. Методика навчання учнів писати нову букву, склади слова, речення з нею. Структура уроку письма у букварний період. Мета, завдання післябукварного періоду з письма. Структура уроку письма у післябукварний період.

Тема 5. Методика навчання учнів писати арабські цифри та числа у початковій школі

Специфіка написання цифр у зошитах у клітинку. Структурний аналіз цифр та послідовність їх написання. Методика ознайомлення учнів із написанням нової цифри. Каліграфічні хвилинки на уроках математики.

Тема 6. Основні графічні помилки учнів. Вимоги до ведення зошитів, перевірка та оцінювання учнівських робіт

Основні графічні помилки учнів, причини виникнення та робота над їх подоланням. Загальні вимоги до ведення учнівських зошитів. Вимоги до оформлення письмових робіт з мови. Загальні вимоги до письмових робіт з математики. Загальні вимоги до перевірки та оцінювання письмових робіт.

Тема 7. Формування графічних навичок письма у ліворуких дітей

Проблема ліворукості. Визначення ведучої руки майбутнього першокласника. Гігієнічні та технічні аспекти навчання письма ліворуких дітей.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Заочна форма				
	усього	у тому числі			
л.		пр./с.	лаб	с.р.	
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль I. Теоретичні аспекти навчання каліграфічного письма					
Тема 1. Вступ. Основні вимоги до організації процесу навчання каліграфічного письма в сучасній початковій школі	12	-	-	-	12
Тема 2. Методи навчання каліграфічного письма. Засоби навчання письма	12	-	-	-	12
Разом за змістовим модулем 1	24	-	-	-	24
Змістовий модуль II. Особливості методики навчання каліграфічного письма першокласників					
Тема 3. Формування навичок письма в добукварний період	18	2	2	-	14
Тема 4. Формування навичок письма у букварний та післябукварний періоди навчання грамоти	20	2	2	-	16
Тема 5. Методика навчання учнів писати арабські цифри та числа у початковій школі	20	2	2	-	16
Тема 6. Основні графічні помилки учнів. Вимоги до ведення зошитів, перевірка та оцінювання учнівських робіт	18	-	-	-	18
Тема 7. Формування графічних навичок письма у ліворуких дітей	20	-	-	-	20
Разом за змістовим модулем 2	96	6	6	-	84
Усього годин	120	6	6	-	108
Модуль 2					
ІНДЗ	-	-	-	-	-
Усього годин	120	6	6	-	108

6. Теми семінарських занять

№ п/п	Тема	Кількість годин
1	Формування навичок письма в добукварний період	2
2	Формування навичок письма в букварний період навчання грамоти	2
3	Методика навчання учнів писати арабські цифри та числа у початковій школі	2
Всього		6

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	1. Законспектувати теоретичні питання, передбачені для самостійного опрацювання: 1) Методи навчання каліграфічного письма. 2) Засоби навчання письма. 3) Основні графічні помилки учнів та шляхи їх подолання. 4) Вимоги до ведення зошитів, перевірка та оцінювання учнівських робіт. 5) Формування графічних навичок письма у ліворуких дітей.	20
2	Скласти плани-конспекти уроків письма в добукварний, букварний та післябукварний період.	24
3	Дібрати «фізкультхвилинки» для уроків письма. Матеріал представити в електронному форматі.	10
4	Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем: 1) «Київська писемна школа в XI-XII столітті»; 2) «Петрогліфи Кам'яної Могили»; 3) «Берестяні грамоти на Україні»; 4) «Формування і розвиток ідеографічного письма»; 5) «Виникнення звукового письма»; 6) «З історії написання цифр»; 7) «З історії винаходу паперу»; 8) «З історії винаходу кулькової ручки».	14
5	Виконати завдання в зошиті з друкованою основою	40
Всього		108

8. Індивідуальні завдання:

Дібрати матеріал на певну букву (скоромовки, лічилки, чистомовки, вірші, смішинки, предметні малюнки). Матеріал представити в електронному форматі.

9. Методи навчання:

Словесні (розповідь, бесіда, лекція тощо). наочні (ілюстрація, демонстрація тощо), практичні методи, репродуктивний метод, навчальна робота під керівництвом викладача, самостійна робота студентів, інтерактивні методи навчання, банки візуального супроводу освітнього процесу тощо.

10. Методи контролю:

Письмове тестування. комп'ютерне тестування, захист ІНДЗ, виконання письмових завдань, перевірка виконання самостійної роботи, письмове міркування, самооцінювання, взаємооцінювання, залік.

11. Критерії оцінювання

90-100 відмінно	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Студент здатен виокремлювати суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причиново-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами. Правильно розв'язав усі тестові завдання.
81-89 добре	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Студент здатен виокремлювати суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причиново-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами. Правильно розв'язав більшість тестових завдань.
63-73 задовільно	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та виконання письмових завдань, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Студент має ускладнення під час виокремлення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причиново-наслідкових зв'язків і формулювання висновків. Правильно розв'язав 50% тестових завдань.
0-59 незадовільно	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, без аргументації та обґрунтування викладає його під час усних виступів та виконання письмових робіт, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Безсистемне виокремлення випадкових ознак вивченого; невміння робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки. Правильно розв'язав окремі тестові завдання.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	МК	T5	T6	T7	МК	
5	5	10	25	20	10	5	5	15	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення:

Опорні конспекти лекцій, інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, нормативні документи, ілюстративні матеріали тощо.

14. Рекомендована література**Основна**

1. Барищук Г. С. Усунення вад письма. 1–4 клас. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. 40 с.
2. Богуш А. М. Готуємо руку дитини до письма. Тернопіль: Мандрівець, 2001. 56 с.
3. Будна Н. О., Шост Н. Б., Походжай Н. Я. Уроки навчання грамоти. 1 клас. Посібник для вчителя Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2005. 256 с.
4. Вашуленко М. С., Н. Ф. Скрипченко. Навчання в 1 класі. К. 1991. 153 с.
5. Віаніс-Трофименко К. Б. Хвилинки каліграфії. Математика. 1 клас: Торсінг, 2003. 64 с.
6. Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу: веб-сайт. URL: <http://mon.gov.ua/content/Освіта/derz-stan.pdf> (дата звернення: 12.10.2017).
7. Жаданова О. Навчання першокласників письма у зошитах з графічною сіткою № 3. *Початкова освіта*. 2002. №34. С. 2–3.
8. Заїка А. М. Методичні рекомендації до уроків письма у 1 класі. Харків: Ранок, 2004. 48 с.
9. Коваленко О. Формування в учнів початкових навичок письма. Комплексний підхід. *Початкова освіта*. 2005. Вересень. № 33 (321). С. 12.
10. Кубинський М. В. Курс лекцій з «Основ каліграфії»: Навчальний посібник для викладачів та студентів педучилищ, педінститутів, педуніверситетів. К., 1999. 174 с.
11. Кубинський М. В. Формування навичок письма – одна з основних проблем початкової школи. *Початкова школа*. 2006. №5. С. 10–13.
12. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2011. С. 33–94.

Допоміжна

1. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 1– 4 класи (зі змінами). Тернопіль : Мандрівець, 2015. 256 с.
2. Проць М., Савшак А. Система вправ з каліграфії. Львів: Львівський обласний науково-методичний інститут освіти, 1996. 48 с. (Серія «Бібліотека вчителя початкової школи»).
3. Роговик Л. Психолого-педагогічні аспекти навчання шестиліток читання і письма. *Початкова школа*. 2002. № 2. С. 11–12.
4. Роговик Л. Психомоторне обстеження першокласників. *Початкова школа*. 2004. № 6. С. 7–9.
5. Сапун Г. М., Пачашинська М. О. Уроки навчання грамоти (письмо та розвиток мовлення). Тернопіль : Підручники і посібники, 2004. 136 с.
6. Скрипченко Н. Ф. Графічні навички молодших школярів. *Початкова школа*. 2003. № 6. С. 28 – 34.
7. Трунова В. А. Методика каліграфії: Методичні рекомендації для студентів, учителів початкових класів. Одеса, 1991. 178 с.
8. Узорова О., Нефьодова О. Пальчикова гімнастика. К. : Школа, 2003. 128 с.
9. Федієнко В. В. Прописи : Навчальний посібник. Ч. 1. Вид. 5-те, доп. та перероб. Х. : Школа, 2009. 64 с.
10. Федієнко В. В. Прописи : Навчальний посібник. Ч. 2. Вид. 5-те, доп. та перероб. Х. : Школа, 2009. 48 с.
11. Федієнко В. В. Скоро до школи Харків: ВД «ШКОЛА», 2007. – 160 с.
12. Формування каліграфічних навичок. Методичний порадник. Випуск 11 *Початкова освіта*. 2007. Лютий, № 8 (392).
13. Цепова І. В. Використання художньо-зорових образів у навчанні письма шестилітніх першокласників. *Початкова школа*. 2005. № 8. С. 60–61.
14. Цепова І. В. Готуємось до уроків навчання грамоти (письмо). 1 клас. Х. : Ранок, 2008. 160 с.
15. Цепова І. В. Створення образів літер – провідний прийом навчання письма шестиліток. *Початкове навчання та виховання*. 2006. № 17 (93) червень. с. 38–39.
16. Чабайовська М. І. Єдині зразки каліграфічного письма букв українського алфавіту та цифр: Навч.-метод, посібник. Тернопіль: Мальва-ОСО, 2010, 116 с.
17. Шаталова В. В. Бесіда для батьків першокласників «Підготовка руки дитини до письма» *Початкове навчання та виховання*. 2009. № 27 (211).
18. Шевчук Л. Навчання грамоти (Післябукварний період. Уроки письма.) *Початкова школа*. 2002. № 4. С. 35–46.
19. Яловська О. О. Пальчики дошкільнят: розвиваємо руку – розвиваємо мозок. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 228 с.

15. Інформаційні ресурси

http://www.library.kr.ua/libworld/elib.html	Бібліотеки в Інтернеті
http://www.nbuv.gov.ua/	Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
http://www.nbuv.gov.ua/libdoc/	Комп'ютерні технології в бібліотеці (Київ)
http://www.nbuv.gov.ua/eb/ep.html	Електронний фонд наукових публікацій (Київ)
http://www.infociti.kiev.ua/	InfoCiti (Київ) Тексти з комп'ютерних технологій
http://lib.meta.ua/	Бібліотека на Meta.ua (Харків)
http://www.utoronto.ca/elul/	Електронна бібліотека української літератури (Канада)
http://www.library.edu-ua.net/	Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського (Київ)
http://www.gntb.n-t.org/	Державна науково-технічна бібліотека України (Київ)
http://www.4uth.gov.ua/	Державна бібліотека України для юнацтва (Київ)
http://www.book-ua.org/	Бібліотека електронних підручників
http://www.nplu.kiev.ua/	Національна парламентська бібліотека України (Київ)